

Вищий навчальний заклад «Університет імені Альфреда Нобеля»

КАФЕДРА ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

**Міжнародний проєкт
Еразмус+ Модуль Жан Моне**

**«Висвітлення нової архітектури європейської безпеки у
викладанні та наукових дослідженнях»
№ 101126795 – EuSANU – ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH**

**Методичні вказівки до виконання
індивідуальних завдань з курсу**

АРХІТЕКТУРА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ: НОВІ ВИКЛИКИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ

**Co-funded by
the European Union**

«Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them».

«Фінансується Європейським Союзом. Проте висловлені погляди та думки належать лише автору(ам) і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Європейського виконавчого агентства з питань освіти та культури. Ні Європейський Союз, ні грантодавець не можуть нести за них відповідальність».

Дніпро - 2025

Команда викладачів

Змістовий модуль 1.

Парадигма нової системи європейської безпеки: Європейська безпека і Україна

**Доктор економічних наук,
професор кафедри глобальної
економіки**

**Анатолій Олександрович
ЗАДОЯ**

Змістовий модуль 2.

Відносини між Європейським Союзом та США: розуміння майбутнього бачення в світлі нової системи європейської безпеки

**Кандидат політичних наук, доцент
кафедри глобальної економіки**

**Руслан Максимович
КЛЮЧНИК**

Змістовий модуль 3.

Подолання продовольчої та енергетичної криз: торгівля та логістика

**Доктор економічних наук,
професор, завідувачка кафедри
глобальної економіки**

**Світлана Олександрівна
ФЕДУЛОВА**

Самостійна робота здобувача

Результатом самостійної роботи здобувача є виконання ними *індивідуальних дослідницьких проектів*.

Виконання індивідуального дослідницького проекту є важливим елементом підготовки сучасного фахівця. Воно покликане сприяти *формуванню у здобувача навичок*:

- самостійно працювати з науковою літературою та інформаційними матеріалами, зокрема, англомовними;
- отримувати додаткові знання з одного з аспектів сучасних міжнародних відносин;
- узагальнювати існуючі точки зору та письмово викладати свою думку з відповідної теми;
- готувати презентація та уміти доповісти результати своєї роботи протягом обмеженого часу на доповідь.

Позитивна оцінка за виконання індивідуального дослідницького проекту (не менше 60% від максимально можливої кількості балів) є **умовою отримання заліку з дисципліни!** Протягом вивчення курсу здобувач **має виконати три проекти** (по одному з кожного змістового модулю).

Максимальна оцінка за кожний проект становить 30 балів. 10 балів здобувач отримує за підготовку на підставі одного з проектів тез доповіді для круглого столу у рамках Міжнародної науково-практичної конференції для молодих вчених та студентів. Можна обрати наскрізну тематику проектів та у кінцевому рахунку підготувати статтю для публікації у фаховому виданні (самостійно або у співавторстві).

Індивідуальний дослідницький проект виконується *у формі портфоліо на задану тему*. Портфоліо містить три компоненти: підбір літератури, що присвячена обраній темі; обґрунтування актуальності обраної теми та формулювання невирішених проблем; підготовка есе.

Тему індивідуального дослідницького проекту обирає здобувач із запропонованого переліку за погодженням з викладачем. Також здобувач може запропонувати свою тему за погодженням з викладачем.

Індивідуальне завдання оформляється у **вигляді тексту** (4000 – 5000 знаків).

Вимоги до оформлення тексту:

Текст набирається 14 шрифтом через 1,5 інтервали

У правому верхньому кутку вказати прізвище та групу

Далі великими літерами тему завдання, вирівняну по центру

Текст портфоліо

Текст портфоліо повинен бути структурованим:

1. Аналіз актуальності обраної теми [10 балів].
2. Текст Есе з обраної теми [10 балів].
3. Список використаних джерел (актуальний та достатній підбір) [10 балів].

Критерії оцінювання

30-25 балів – текст есе актуальний і присвячений актуальній проблемі. Стил ь викладання есе відповідає очікуванням цільової аудиторії. Текст есе пов'язаний з обраною проблемою. Бібліографічний список включає різноманітні джерела, серед яких інтерв'ю, наукові статті, статистичні дані, якісна преса тощо (зараховано).

24-18 балів – есе присвячено актуальній проблемі та цікаве цільовій аудиторії. Текст есе пов'язаний з обраною проблемою. Помічено деякі упущення та неточності. Тим не менш, есе базується на достатній кількості джерел (зараховано).

17-10 балів – есе бракує суперечливості та актуальності. Такий текст може не привернути увагу людей. Бібліографічний список досить обмежений (на доопрацювання).

10-0 – завдання зовсім не відповідає вимогам, більшість інформації в есе не має ніякого сенсу. Список літератури короткий або не наводиться зовсім (виконати знову).

Увага! Усі портфоліо перевіряються на плагіат. Уся інформація, запозичена з інших джерел повинна мати відповідне посилання у тексті портфоліо! Мінімальний рівень унікальності тексту – 80%.

Етапи виконання індивідуального завдання.

1. Вибір теми. Студент обирає тему індивідуального дослідницького проєкту з запропонованого викладачем переліку та узгоджує її з викладачем шляхом електронної переписки. У межах групи теми повторюватися не повинні.

2. Підготовка тексту. Студент готує текст портфоліо протягом двох тижнів, консультуючись з викладачем під час особистого спілкування (оф-лайн чи он-лайн) або за електронною адресою. Результати роботи студента обов'язково надсилаються на електронну адресу викладача.

3. Увага! Усі роботи, у яких виявлений плагіат або рівень унікальності тексту не відповідає встановленому мінімуму, до розгляду не приймаються.

4. Публічний захист індивідуального дослідницького проєкту. Відбувається під час семінарських занять або під час консультацій викладача. ***Остаточна оцінка виставляється за результатами публічного захисту.***

Виконаний індивідуальний дослідницький проєкт може бути основою для написання тез виступу на Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених та студентів «Трансформація економічних

систем та інститутів у нових геостратегічних реаліях». Публікація тез приносить студенту 10 балів.

Орієнтовний перелік «Проблемних питань до індивідуальних дослідницьких проєктів»

Змістовий модуль 1. ПАРАДИГМА НОВОЇ СИСТЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ: ЄВРОПЕЙСЬКА БЕЗПЕКА І УКРАЇНА

Тема 1. Ключові тенденції в розбудові архітектури європейської безпеки.

1. Порівняйте моделі європейської безпеки, які сформувалися після наполеонівських воєн та після Першої світової війни. Що спільного у них та чим вони відрізняються? Чому, на вашу думку, перша проіснувала майже століття, а друга лише двадцять років?

2. Проаналізуйте історичні умови, за яких відбувся вступ Федеративної Республіки Німеччини до НАТО. Чому ця подія була важливою для зміцнення європейської безпеки?

3. Проаналізуйте події 70-х років ХХ століття. Які причини викликали розрядку, що змінилася новим загостренням протистояння?

4. «Холодна війна» - це уже лише історія чи й сучасність?

Тема 2. Новітні виклики та загрози європейській безпеці

1. Наведіть приклади, коли відмінності між країнами доповнюють одна одну та сприяють досягненню успіху і коли вони породжують суперечності. На вашу думку, від чого це залежить?

2. У чому відмінності політики ставлення до іммігрантів у різних країнах ЄС? Який би з варіантів цього ставлення підтримали б ви особисто?

3. Проаналізуйте відмінності у ставленні окремих країн ЄС до прийому нових членів. На вашу думку, у чому причина таких відмінностей? Як кандидати у члени ЄС можуть сприяти розв'язанню цієї проблеми?

4. Чому зростає популярність право-радикальних та популістських партій і рухів? Це об'єктивний процес чи це наслідок прорахунків інших партій? Як можна цьому протидіяти?

Тема 3. Майбутнє архітектури європейської безпеки: перспективи розвитку

1. Склад ЄС та НАТО не співпадає. Чи може це породжувати якісь проблеми взаємодії та участі НАТО у забезпеченні європейської безпеки?

2. Як на вашу думку, чому ЄС до цього часу не має власних збройних сил? Чи у них потреба і чи будуть створені вони у майбутньому?

3. Чому виникають труднощі з розробкою єдиної європейської політики у сфері міграції? У чому корені різних поглядів на цю проблему: у економічних інтересах чи у базових цінностях?

4. Проаналізуйте місії ОБСЄ у XXI століття. Як ви оцінюєте можливості цієї організації впливати на безпекову ситуацію в Європі?

Тема 4. Європейська безпека і Україна: можливий шлях послабити виклики і загрози

1. Проаналізуйте динаміку змін у настроях українців щодо вступу країни до НАТО за останні 10-15 років. Як на вашу думку, такі зміни є наслідком внутрішніх процесів в Україні, чи вони головним чином відображають вплив зовнішніх факторів?

2. Які основні досягнення участі України у програмі Східного партнерства? На скільки реальні результати відповідають очікуваням?

3. Порівняйте ступінь готовності до вступу у ЄС України та Молдови? За якими параметрами Україна найбільш готова до цього та за якими позиціями є найбільше відставання?

4. Що повинна зробити Україна, щоб мінімізувати можливі загрози для ЄС від вступу до нього нашої країни?

Тема 5. Парадигма нової системи європейської безпеки.

1. Проаналізуйте, які проблеми безпекового характеру для Європи можуть виникати через не співпадіння складу НАТО та ЄС.

2. Проаналізуйте, як змінювалися витрати на оборону (у абсолютних та відносних показниках) 4-5 європейській країн НАТО. На вашу думку, які причини викликають відмінності у національних показниках?

3. На вашу думку, які з відмінностей України від стандартів ЄС буде найскладніше подолати. Що потрібно зробити, щоб прискорити цей процес?

4. Які питання у діяльності ЄС ви вважаєте за можливим вирішувати «кваліфікованою більшістю», а які обов'язково консенсусом? І що розуміти під поняттям «кваліфікована більшість»?

Тема 6. Сценарії розвитку системи європейської безпеки

1. Які варіанти реформування Організації об'єднаних націй сьогодні пропонуються? Оцініть можливі переваги та загрози такого реформування.

2. Якщо росія постійно порушує принципи функціонування ОБСЄ та не виконує її рішення, то чому ця організація не позбавиться від такого члена? Які потенційні виграші та програші для ОБСЄ без росії?

3. Оцініть можливі наслідки для економіки України створення спільних з європейськими країнами підприємств з виробництва зброї?

4. Сьогодні не всі країни Євросоюзу приєдналися до Спільної декларації G7 щодо підтримки України. Серед них немає навіть тих країн, які активно підтримують нас в інших питаннях. Як ви думаєте, чому?

Тема 7. Європейський Союз як актор в сфері безпеки: сучасні дискусії з питань безпеки у Європі

1. Проаналізуйте, за якими показниками Європейський Союз є світовим лідером та у чому він поступається іншим. Яке підґрунтя потрібне для того, щоб реалізувати концепцію європейської стратегічної автономії?

2. Які варіанти розв'язання європейської міграційної кризи пропонують політики та експерти? Що з запропонованого ви вважаєте найбільш перспективним для реалізації?

3. Оцініть ефективність санкцій, які ЄС запровадив проти росії? Що негативно позначається на цій ефективності?

4. Які проблеми виникають на шляху використання заблокованих російських коштів у західних країнах для компенсації шкоди, завданої війною росії проти України?

Змістовий модуль 2. ВІДНОСИНИ МІЖ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ ТА США: РОЗУМІННЯ МАЙБУТНЬОГО БАЧЕННЯ В СВІТЛІ НОВОЇ СИСТЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Тема 1. Процеси європейської інтеграції та регіоналізації: еволюція та сучасність

1. Як вплинула Давня Греція на розвиток Європи? Що ми запозичили у давніх греків?

2. Охарактеризуйте епоху Середньовіччя в Європі. Чи коректно називати її періодом занепаду? Обґрунтуйте свою думку.

3. Яким чином індустріалізація та урбанізація змінили соціальну структуру європейських країн?

4. Чи можна вважати вбивство в Сараєво причиною Першої світової війни? Обґрунтуйте свою думку.

5. У чому причина піднесення тоталітарних і авторитарних режимів у 1920-1930-і рр?

6. Охарактеризуйте вплив перемоги над нацизмом та фашизмом на подальший розвиток Європи та світу.

7. Окресліть роль студентських рухів 1960-х рр. у створенні нової системи цінностей.

8. Охарактеризуйте основні віхи європейської інтеграції.

Тема 2. Процеси політичної інтеграції та регіоналізації на Американському континенті

1. Порівняйте колонізацію Америки англійцями та іспанцями. Що спільного та відмінного можна знайти у цих процесах?
2. У чому секрет швидкої територіальної експансії США та стабільності їх політичної системи?
3. Проаналізуйте історичні умови, за яких відбувалася деколонізація Латинської Америки. Чому ці країни на тривалий час потрапили під владу диктатур?
4. На конкретних прикладах доведіть ефективність / неефективність сучасних інтеграційних утворень на Американському континенті.
5. З чим, на вашу думку, пов'язаний наднизький рівень життя та гуманітарна криза на Гаїті?

Тема 3. Еволюція відносин Європейського Союзу та США

1. Порівняйте розвиток країн Західної та Східної Європи у часи Холодної війни. Яким чином США та СРСР відповідно впливали на політичні та економічні процеси в цих країнах?
2. Чому після Другої світової війни було вирішено допомогти Німеччині відновити економіку? Чи можна було зробити аналогічно після Першої світової війни замість величезних репарацій?
3. Чому Україна, як правило, не визнає невизнані або частково визнані держави? Що заважає нашій країні визнати незалежність Косово, що вже зробили близько 100 держав?
4. Проаналізуйте залежність взаємовідносин між США та ЄС від партійної належності президента США. Чи можна виділити стійкі закономірності?
5. Чому Д. Трамп підтримав Brexit? Чи може це вважатися втручанням у внутрішні справи ЄС? Чому?
6. Проаналізуйте основні виклики, які стоять перед США та ЄС сьогодні. Чи загрожують вони стійкій співпраці?
7. Чому США, на відміну від багатьох європейських країн, практично завжди й безумовно підтримує Ізраїль у його боротьбі проти палестинських та інших екстремістів?

Тема 4. Глобальні проблеми сучасності та реагування ЄС та США на них

1. Чи могли глобальні проблеми виникнути в Середньовіччі? Чому?
2. Чому народжуваність у країнах Східної Європи (у тому числі в Україні) є однією з найнижчих у світі?
3. Якими є причини абсолютної бідності?

4. Охарактеризуйте особливості сприйняття глобального потепління політичними елітами США та ЄС.

5. Спрогнозуйте можливості вирішення глобальних проблем до 2050 р.

Тема 5. Європейська система регіональної безпеки в умовах багатополярності

1. Дайте оцінку ефективності інститутів ЄС, що відповідають за безпеку.

2. У чому особливості сучасного міжнародного тероризму?

3. Чому політична еліта європейських країн тривалий час «не помічала» агресивної політики російського режиму та репресій усередині Росії?

4. Чому є важливим протистояти російській пропаганді в Європі?

5. Чи залежить експансіоністська політика Росії від владної еліти? Обґрунтуйте свою думку.

Тема 6. Міжнародна діяльність політичних еліт Європи. Євроскептицизм

1. Поясніть основні причини створення системи зовнішньої політики ЄС.

2. У чому особливості відносин ЄС із країнами Африки?

3. Чи можна вважати Казахстан дружньою до ЄС країною? Обґрунтуйте свою думку.

4. У чому геополітична сутність Східного партнерства?

5. Чи можна називати всіх євроскептиків проросійськими політиками? Чому?

6. Окресліть причини популярності євроскептиків.

7. Уявіть себе громадянином Словаччини. Чи підтримали б Ви політичну програму Р. Фіцо? Чому?

Тема 7. Міжнародна діяльність політичних еліт Америки. Глобалізація та антиглобалізм

1. Поміркуйте, чи пов'язане стрімке зростання американського потенціалу в ХХ ст. з подіями у Європі?

2. Уявіть собі, що в якійсь країні Африки, Азії або Східної Європи приймається конституція, абсолютно ідентична американській. Чи буде вона імплементована в реальне життя?

3. Продемонструйте на конкретних прикладах ефективність «м'якої сили» США.

4. Чому протягом усієї історії Ізраїль небезпідставно розраховує на підтримку США?

5. Охарактеризуйте основні тези антиглобалістів. Чому у цих рухів не дуже багато спільного?

6. У чому причина популярності конспірологічних теорій у політиці?
7. Уявіть себе опонентом Т. Карлсона або Н. Фуентеса на теледебатах. Наведіть аргументи на користь своєї позиції та спробуйте піддати сумніву їх твердження.

Змістовий модуль 3. ПОДОЛАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ТА ЕНЕРГЕТИЧНОЇ КРИЗ: ТОРГІВЛЯ ТА ЛОГІСТИКА

Тема 1. Європейські цінності у світі realpolitik

1. Проаналізуйте, чи є основи зараз говорити про запровадження і реалізацію Realpolitik 2.0 в певних країнах.
2. Проаналізуйте як співвідносяться Realpolitik та права людини
3. Визначте як наукова дипломатія співвідноситься з геополітичним і геоекономічним суперництвом держав
4. Дослідіть в чому принципова різниця між поняттями глобалізація, реглобалізація та фрагментація як засобів глобального управління.
5. Проаналізуйте як реглобалізація може сприяти створенню більш стійкого й безпечного світу

Тема 2. Регіональна політика та роль регіонів в Європейському Союзі

1. Як і чому за останні десятиліття змінювалися регіони Європи та їхні відносини з державами?
2. Збільшення важливості регіонів як одиниць економічного, політичного та культурного розвитку не викликає сумніву, але яке це має загальне значення?
3. Яку роль відіграють і ймовірно відіграватимуть регіони в структурах управління Європейського Союзу?
4. Проаналізуйте та обґрунтуйте, що ми маємо на увазі під «регіоном» і «регіоналізмом»?
5. Коротко резюмуюте основні аргументи «за» та «проти» ймовірності «Європи регіонів» та «Європи націй».

Тема 3. Енергетична політика Європейського Союзу

1. Які виклики та загрози стоять перед енергетичною політикою Європейського Союзу в умовах геополітичної нестабільності?
2. Які стратегії розвитку відновлювальних джерел енергії обрані ЄС і як вони адаптуються до змін в геополітичному середовищі?
3. Як впливають військові конфлікти на інфраструктуру енергетики та безпеку постачання в ЄС?
4. Які заходи безпеки та оборони розглядаються ЄС для забезпечення енергетичної стійкості в умовах світової напруги?

5. Як використання технологій індустрії 4.0 може впливати на розвиток та безпеку європейської енергетики?

Тема 4. Глобальна продовольча безпека в пріоритетах єдиної аграрної політики Європейського Союзу

1. Як Європейський Союз визначає глобальну продовольчу безпеку в контексті своєї єдиної аграрної політики?

2. Які основні стратегії та заходи ЄС вживає для забезпечення глобальної продовольчої безпеки?

3. Як впливає єдина аграрна політика ЄС на продовольчу безпеку в інших країнах та регіонах світу?

4. Які можливості для співпраці та партнерства існують між ЄС та іншими країнами для підтримки глобальної продовольчої безпеки?

5. Як Європейський союз враховує аспекти сталості та впливу на навколишнє середовище у своїх стратегіях глобальної продовольчої безпеки?

Тема 5. Подолання глобальної продовольчої кризи 2022 внаслідок військових дій

1. Як військові дії впливають на глобальну продовольчу кризу?

2. Які регіони світу найбільше постраждали від глобальної продовольчої кризи через військові конфлікти?

3. Які стратегії та програми міжнародної спільноти і гуманітарних організацій спрямовані на подолання глобальної продовольчої кризи внаслідок військових конфліктів?

4. Як вирішити проблему голоду та недостатнього харчування в районах, що потерпають від військових конфліктів?

5. Як можна запобігти майбутнім глобальним продовольчим кризам?

Тема 6. Енергетична криза в Європі: реформування енергоринку

1. Які існують перспективи використання ядерної енергії в контексті енергетичної кризи в Європі?

2. Як вирішити питання ефективності та конкурентоспроможності енергетичного сектору в умовах кризи?

3. Яким чином можна стимулювати енергоефективність та зменшення споживання енергії в Європі?

4. Які можливі реформи в правовому та регуляторному середовищі можуть сприяти вирішенню енергетичних проблем?

4. Як враховувати інтереси різних країн та секторів економіки при розробці стратегії подолання енергетичної кризи в Європі?

Тема 7. Економічна взаємозалежність країн та безпекова криза

1. Як міжнародні економічні санкції впливають на безпекову стабільність країн?

2. Як можливі економічні кризи в одній країні впливають на безпеку інших країн?

3. Як взаємодія в сфері торгівлі та інвестицій може бути використана для підтримки безпекової стабільності?

4. Як співвідносяться ідеї стратегічної взаємозалежності та стратегічної автономії Європи?

5. Як концепція економічної взаємозалежності пов'язана з військовими конфліктами?